

Prawo do zasiłków socjalnych

Prawo do zasiłków socjalnych zależy od statusu imigracyjnego. Obywatele państw europejskich i członkowie ich rodzin należą z reguły do pięciu kategorii:

1. osoby o statusie "osoby osiedlonej" [ang. settled status]
2. osoby o statusie "tymczasowym", [ang. pre-settled status]
3. pracownicy przygraniczni, [ang. frontier workers]
4. osoby posiadające wize wydane po Brexicie w ramach brytyjskiego systemu imigracyjnego
5. osoby, nieposiadające statusu imigracyjnego.

Status osoby osiedlonej [ang. Settled status]

Status osoby osiedlonej przyznawany jest obywatelom krajów europejskich oraz członkom ich rodzin, którzy rozpoczęli życie w Wielkiej Brytanii przed 31 grudnia 2020 r. mieszkającym w Wielkiej Brytanii przez 5 lat.

Osoby posiadające status osoby osiedlonej uprawnione są do otrzymywania zasiłków socjalnych na takich samych zasadach jak obywatele brytyjscy. Należy jedynie spełnić wymagania konieczne dla uzyskania danego świadczenia. Nie ma dodatkowych wymogów związanych ze statusem imigracyjnym.

Status tymczasowy [ang. Pre-settled status]

Status tymczasowy przyznawany jest obywatelom krajów europejskich oraz członkom ich rodzin, którzy rozpoczęli życie w Wielkiej Brytanii przed 31 grudnia 2020 r., mieszkającym w Wielkiej Brytanii krócej niż 5 lat.

Zasiłki socjalne do których mamy prawo

Osoby posiadające status tymczasowy mają prawo do niektórych świadczeń, takich jak: zasiłek dla opiekunów osób wymagających szczególnej opieki [ang. Carer's Allowance], zasiłek z tytułu niepełnosprawności, [ang. Personal Independence Payment] oraz renta inwalidzka [ang. Disability Living Allowance]. Prawo do powyższych zasiłków, związane jest głównie z wymaganiami dotyczącymi miejsca zamieszkania i są to:

1. stałe zamieszkiwanie w Wielkiej Brytanii (tzn. Wielka Brytania jest naszym głównym domem),
2. obecność w Wielkiej Brytanii i przebywanie w niej przez co najmniej 2 lata w ciągu ostatnich 3 lat,
3. niepodleganie kontroli imigracyjnej.

Osoba mająca status tymczasowy, nie podlega kontroli imigracyjnej, w związku z czym, spełniając pozostałe wymogi dotyczące stałego zamieszkania, może ubiegać się o powyższe świadczenia.

Osoby mieszkające w Szkocji, mogą ubiegać się również o zasiłek z tytułu niepełnosprawności dziecka [ang. Child Disability Payment]. Wymaga to miejsca stałego

zamieszkania Wielkiej Brytanii, obecności w tym kraju oraz pobytu przez co najmniej 26 tygodni w ciągu ostatniego roku.

Aby spełnić wymóg "stałego zamieszkiwania" [ang. habitual residence], należy wykazać, że ma się zamiar zamieszkiwania w Wielkiej Brytanii i przebywa się tu przez "znaczący okres czasu". Czas, w którym należy mieszkać w Wielkiej Brytanii nie jest określony. Habitual residence ustalane jest indywidualnie dla każdego przypadku, biorąc pod uwagę datę wjazdu do Wielkiej Brytanii, miejsce zamieszkania rodziny i przyjaciół, miejsce pracy, miejsce posiadania lub wynajmu nieruchomości oraz to, gdzie znajduje się nasza przychodnia lekarska. Wielka Brytania musi być głównym miejscem naszego zamieszkania, tzn. miejscem, w którym zazwyczaj lub regularnie przebywa się. Obywatele brytyjscy muszą również spełnić ten warunek; nie jest to wymóg związany z imigracją.

Osoby posiadające status tymczasowy są uprawnione także do wszystkich świadczeń wymienionych poniżej w sekcji "Wizy po Brexicie" oraz "Osoby nieposiadające statusu imigracyjnego".

Zasiłki socjalne z dodatkowymi wymogami

Osoby posiadające status tymczasowy nie są automatycznie uprawnione do otrzymywania zależnych od dochodów zasiłków brytyjskich, takich jak: zasiłek Universal Credit, zależny od dochodów zasiłek dla osób aktywnie poszukujących pracę [ang. Income-related Job-seekers Allowance], zasiłek oparty o dochody z tytułu niezdolności do pracy [ang. Income-related Employment Support Allowance], dodatek do emerytury [ang. Pension Credit], zasiłek na dziecko [ang. Child Benefit] oraz zniżka podatku komunalnego [ang. Council Tax Reduction.]

Osobom tym nie należy się również wiele szkockich zasiłków (takich jak dodatek na dobry start [ang. Best Start Grant, żywność na dobry start [ang. Best Start Foods], szkocki dodatek na dziecko [ang. Scottish Child Payment] oraz dodatek na pogrzeb [ang. Funeral Support Payment]), które generalnie wymagają otrzymywania jednego z wyższych wymienionych zasiłków ustawowych (istnieją jednak wyjątki, dla osób mających mniej niż 18 lat, jak poniżej). Osoby, które stały się bezdomne przypadkowo, nie mogą liczyć na pomoc z zakwaterowaniem.

Aby kwalifikować się do otrzymywania wyżej wymienionych zasiłków, należy wykazać, że jest się:

1. obywatelem państwa europejskiego, który pracuje w Wielkiej Brytanii,
2. członkiem rodziny obywatela państwa europejskiego pracującego w Wielkiej Brytanii lub
3. osobą, która uzyskała pobyt stały na mocy prawa UE poprzez spędzenie 5 lat w Wielkiej Brytanii jako pracownik, student lub osoba samowystarczalna.

Istnieje możliwość by być nadal traktowanym jako "pracujący w Wielkiej Brytanii", nawet jeśli przestało się pracować, w przypadkach, gdy osoba:

- jest tymczasowo niezdolna do pracy z powodu choroby lub wypadku,
- jest zarejestrowana jako szukająca pracy, która pracowała wcześniej i w chwili obecnej poszukuje dalszej pracy,

- bierze udział w szkoleniu zawodowym lub
- przebywa na urlopie macierzyńskim.

Prawo stałego pobytu, można uzyskać nawet jeśli nie posiada się dokumentu potwierdzającego pobyt stały. Wynika to z faktu, że pobyt stały uzyskuje się automatycznie, a wydanie takiego dokumentu nie jest konieczne.

Osoby powołujące się na czas spędzony w Wielkiej Brytanii jako studenci lub osoby samowystarczalne, mają obowiązek posiadania Pełnego Ubezpieczenia Zdrowotnego (ang. Comprehensive Sickness Insurance). Więcej informacji o Comprehensive Sickness Insurance na stronie: <https://www.freemovement.org.uk/comprehensive-sickness-insurance-what-is-it-and-who-needs-it/>.

Pracownicy przygraniczni

Pracownicy przygraniczni to obywatele państw europejskich, którzy pracują w Wielkiej Brytanii, ale mieszkają w innym kraju EOG. Osoby, które rozpoczęły pracę w Wielkiej Brytanii przed 31 grudnia 2020 r., mogą ubiegać się o zezwolenie dla pracowników przygranicznych [ang. frontier worker permit]. Pracownicy przygraniczni są zwolnieni z kontroli imigracyjnej i mają prawo do pobierania zasiłków społecznych. Podobnie jak w przypadku osób posiadających status osoby osiedlonej, muszą oni spełniać wymagania kwalifikacyjne dotyczące zasiłku, o który się ubiegają.

Wizy „Po Brexicie”

Obywatele krajów europejskich, którzy przejechali do Wielkiej Brytanii 1 stycznia 2021 r. lub później, najprawdopodobniej będą posiadać jedną z wiz wydanych po Brexicie, taką jak: wiza dla pracowników wykwalifikowanych [ang. skilled worker visa], wiza małżeńska [ang. spouse visa] lub studencka [ang. student visa] (chyba że osoba ta dołączyła do członka rodziny, który jest Europejczykiem przebywającym już w Wielkiej Brytanii). Wszystkie te wizy przyznawane są z warunkiem "niemożności korzystania z funduszy publicznych". Warunek ten jest zazwyczaj podany w biometrycznym zezwoleniu na pobyt na czas określony [ang. Biometric Residence Permit].

Oznacza to, że osoby te nie mają dostępu do większości świadczeń socjalnych.

Nie wszystkie świadczenia państwowe są jednak "środkami publicznymi", przykładowo, nadal można otrzymać:

- pełen dostęp do Narodowej Służby Zdrowia [ang. NHS]
- dodatek dla osób owdowiałych [ang. Bereavement Support Payment] pod warunkiem, że zwykłym miejscem zamieszkania jest Wielka Brytania. Zasadniczo to samo, co wspomniany wyżej wymóg związany ze stałym zamieszkaniami.
- wszystkie usługi publiczne wymienione poniżej w części "Osoby nieposiadające statusu imigracyjnego".

Osoby nieposiadające statusu imigracyjnego

Osoby, które nie złożyły jeszcze wniosku o status tymczasowy, status osoby osiedlonej, nie posiadają jednej z brytyjskich wiz lub nie zostały obywatelami brytyjskimi, nie uzyskały

statusu imigranta w Wielkiej Brytanii. Termin składania wniosków upłynął 30 czerwca 2021 roku, w związku z czym osoby te muszą jak najszybciej złożyć [spóźniony wniosek](#).

Osoby, które złożyły wniosek po terminie i czekają na jego rozpatrzenie, w okresie oczekiwania mogą korzystać z zasiłków socjalnych na takich samych zasadach, jak osoby posiadające status tymczasowy [pre-settled status].

Osoby, którym przyznano pre-settled status, status ten wygaś i które nie złożyły kolejnego wniosku o settled status przez jego wygaśnięciem, nie posiadają statusu imigracyjnego w Wielkiej Brytanii.

Osoby, nieposiadające statusu imigracyjnego w Wielkiej Brytanii, nie mają z reguły dostępu do żadnych świadczeń socjalnych. Istnieją jednak usługi i świadczenia niepodlegające wymogom imigracyjnym, są nimi:

- Określone leczenie w ramach Narodowej Służby Zdrowia - na przykład leczenie na oddziale ratunkowym, usługi związane z planowaniem rodziny oraz leczenie określonych chorób.
- Edukacja w szkole podstawowej i średniej dla dzieci.
- Świadczenia z tytułu zatrudnienia, które przyznawane są na podstawie składek na ubezpieczenie społeczne lub zatrudnienia w Wielkiej Brytanii. Obecnie, posiadanie prawa do pracy w Wielkiej Brytanii nie jest jednym z wymogów. Należą do nich:
  - „nowy styl” zasiłku z tytułu niezdolności do pracy w oparciu o składki na ubezpieczenie społeczne [ang. Contribution-based (a.k.a. 'new style') [Employment and Support Allowance](#)] Jedyny wymóg to, aby osoba fizycznie przebywała w Wielkiej Brytanii,
  - „nowy styl” zasiłku dla osób poszukujących pracę oparty na składkach, [ang. Contribution-based (a.k.a. 'new style') [Jobseeker's Allowance](#)] Podobnie jak wyżej, wymagana jest jedynie fizyczna obecność w Wielkiej Brytanii,
  - [zasiłek macierzyński](#). [ang. Maternity allowance]
  - ustawowy zasiłek macierzyński i ojcowski. [ang. Statutory [maternity](#) and [paternity](#) pay],
  - ustawowy zasiłek chorobowy. [ang. [Statutory sick pay](#)]
- Zniżki na podatek lokalny, [ang. [Council tax discounts](#)] np. z tytułu mieszkania samemu lub bycia studentem.
- Dodatki dla młodych opiekunów [ang. [Young Carer Grants](#)] niezawierające już wymogu imigracyjnego.
- Dodatek na dobry start i żywność na dobry start [ang. [Best Start Grants and Best Start Foods](#)] dla osób poniżej 18 roku życia.

Osoby nieposiadające żadnego statusu imigracyjnego (jeśli w wizie nie widnieje warunek zakazu korzystania z funduszy publicznych) mogą nadal korzystać z wyżej wymienionych usług/świadczeń.

Gdzie mogę uzyskać dalszą pomoc lub poradę?

- Citizens Advice - <https://www.citizensadvice.org.uk/benefits/claiming-benefits-if-youre-from-the-EU/>

- Child Poverty Action Group - <https://cpag.org.uk/welfare-rights/legal-test-cases/current-test-cases/eu-pre-settled-status>
- Wytyczne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dotyczące dostępu do funduszy publicznych na stronie: - <https://www.gov.uk/government/publications/public-funds>
- Więcej informacji na temat „habitual residence” na stronie: - <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn00416/>

UWAGA: niniejszy biuletyn stanowi jedynie podsumowanie przysługujących praw. Nie zawiera on pełnego opisu praw i nie powinien być traktowany jako porada prawna. W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji na temat przysługujących praw i ich wpływu na sytuację osobistą, należy skorzystać z porady prawnika lub innego wykwalifikowanego doradcy.

Treść zewnętrznych stron internetowych, do których prowadzą hiperłącza w tym dokumencie, są w języku angielskim

Współfinansowany ze środków Funduszu Szkockiego Rządu oraz SCVO's Community, Capacity and Resilience Fund [29/04/2022]